

Ehunyt Braun Tibor egyetemi tanár

FOTÓ: SCHUBERT ANDRÁS

2022. szeptember 27-én, életének kilencvenegyedik évében meghalt Braun Tibor vegyész, az ELTE c. egyetemi tanára, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának volt főigazgató-helyettese.

Braun Tibor magyar állampolgárként Lugoson született 1932-ben. Vegyész diplomát 1954-ben a Victor Babeş Tudományegyetemen szerzett. Kutatói munkáját Marosvásárhelyen kezdte, majd a bukaresti Atomkutató Intézetben helyezkedett el. 1963-ban költözött

Magyarországra, tudományos pályáját az ELTE adjunktusaként folytatta. 1980-ban szerezte meg a tudományok doktora fokozatot, majd az Eötvös Loránd Tudományegyetemen címzetes egyetemi tanárnak nevezték ki. 2006-ban a Kolozsvári Román Műszaki Egyetem és az aradi Vasile Goldiș Tudományegyetem tiszteletbeli doktorává (honoris causa) avatta. Munkásságát számos díjjal és nemzetközi elismeréssel, így Derek de Solla Price-szal és Hevesy-díjjal ismerték el.

Braun Tibor nemzetközi hírű kutató, két jelentős nemzetközi kémiai tudományos folyóirat – a *Journal of Radioanalytical and Nuclear Chemistry* és a *Fullerene Science and Technology* – főszerkesztője, több száz tanulmány és szakkönyv szerzője. A tudományos teljesítmény mérésének, az idézettség és bibliometria kutatási területének nemzetközileg elismert kidolgozója, a szakterület vezető folyóiratának, a *Scientometrics*nek alapító főszerkesztője. Élete végén jelentős tudományos ismeretterjesztő tevékenységet folytatott. Számos, a kémiát és a tudományt népszerűsítő kötetet publikált, utolsó könyve 2021-ben, kilencvenéves korában jelent meg.

Braun család

Gondolatok Braun Tiborról

Braun Tibort az 1980-as évektől ismerem, az egyetemen találkoztunk. Az ELTE TTK Analitikai és Szervetlen Kémiai Tanszéke, valamint a Szerves Kémiai Tanszék a Trefort kert B épületében, a földszinten, illetve az első emeleten működött, egymás közelségében, így többször találkoztunk.

Ismertem és fontosnak tartottam a tudományometriával, annak eszköztárának fejlesztésével kapcsolatos törekvéseit, eredményeit, úttörő munkásságát a szcientometriához kötődő tevékenységét az elsők között ismerték el az 1984-ben alapított Derek John de Solla Price emlékéremmel (1986).

Később, az ELTE rektoraként alkalmam volt köszönteni, amikor 2006-ban átvette a Kolozsvári Műegyetem díszdoktori oklevelét a radioanalitikai és magkémiai kutatásokban elért eredményei elismeréseként.

Munkakapcsolatunk a 2010-es években alakult ki, amikor megválasztottak a Kémiai Tudományok Osztályának képviselőjévé az MTA Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottságba (KFB, (2013–2020), <https://mta.hu/vii-osztaly/bizottsagi-beszamolok-106573>). A pályázati rendszer keretében működő MTA-támogatás lehetőséget adott arra, hogy Tibor több remek kötete megjelenhessen

(pl. A Nobel-díjra érdemes taxisofőr: Interdiszciplináris kémiai kaleidoszkóp, 2015, Vándorbottal a tudományos kutatásban: Interdiszciplináris villáminterjúk kiemelkedő hazai természettudósokkal, 2018; A szerelem molekulái: Multidiszciplináris kémiai egyveleg, 2021). A kötetek főként azokat az írásokat gyűjtik össze, amelyek a mindennapok jelenségeit szerkezeti, természettudományi alapokon mutatják be, értelmezik. Megismerheti az olvasó a területen eredménnyel működő kutatókat. A cikkek, fejezetek, akárcsak az általuk leírt, bemutatott jelenségek multidiszciplináris jellege megköveteli a szakszerű, de ugyanakkor közérthető, igényes megfogalmazást.

Braun professzor életműve harmonikusan foglalja magába a kutatóként nemzetközileg elismert kémiai analitikusi eredményeit, a szcientometria alapvetését és dokumentálja azt a képességet és megvalósított célkitűzést, amely lehetővé teszi a komplex természettudományi jelenségek szakszerű értelmezését, bemutatását a szakemberek, a laikusok és mindannyiunk számára.

Hudecz Ferenc, ELTE

IRODALOM

Schubert A., Glänzel W., Braun T. (1983): *Tudományometriai mutatószámok 32 ország természettudományos alapkutatásának összehasonlító elemzéséhez, 1976–1980.* MTAK–ITKE, Budapest. Angolul: Schubert A., Glänzel W., Braun T.: *Scientometric Indicators. A 32 Country Comparison of Publication Productivity and Citation Impact.* World Scientific Publishing Co., Ltd., Singapore, 1985.

Schubert András: *A tudománymetria kezdetei Magyarországon.* Könyv és Nevelés, Könyvtár, olvasáspedagógia, tankönyv-tanesszköz, hírek-kitekintés, 2014.

Braun Tibor professzor urat akkor ismertem meg, amikor jó 25 évvel ezelőtt megkereste az általa ígéretesnek tartott 40 év körüli fiatal kémikusokat és – csattanós kérdéseket feltéve – interjút készített velük, illetve bemutatta őket. Az illusztris társaságból Fülöp Ferenc és Hudecz Ferenc professzorokra emlékszem.

Később többször jártam nála az MTA Könyvtárában és érdekes témákról, a fullerénekről, a tudományometriáról értekezünk. Mindig elhalmozott a különlenyomataival.

Aztán a golyósmalomban megvalósítható szilárd fázisú szintézisek – mint közös érdeklődési terület – kötött össze bennünket. Időnként megkeresett a kéziratával, és a véleményemet kérte. Többször beszélünk telefonon is. Korát meghazudtoló szellemi frissességével ontotta népszerűsítő cikkeket, melyeket könyvekben is összegyűjtött. Három könyvéhez is írhattam recenziót, és könyvbemutatóján is laudálhattam. Ezeknek már a címei is önmagukért beszélnek, hiszen mutatják Tanár úr tehetségét arra, hogy kemefőbb társadalmunkat megszeli. Tudomásomra jutott, hogy kémiai ismeretekkel nem rendelkező olvasói is voltak. Utolsó levelét ez év április 6-án küldte, amelyben tájékoztatott „Elena Ceausescu, az áltudós kémikus, a tudományos elismerésre vágyó diktátor” című írásáról. Braun professzor nagyon sokat tett a kémia népszerűsítéséért, nem egy esetben sorolták cikkeiket az MKL olvasói a legjobbak közé. Hiányozni fog mindig vidám és sugárzó egyénisége.

Keglevich György, BME

Braun Tibor nevét a fullerénkémia hőskorában ismertem meg. Akkor hallottam életének addigi történetéről, Magyarországra való átköltözéséről és tudományos munkásságáról. Minthogy számomra a fullerének csak kémiai érdekességnek számítottak, nem kerültünk közvetlen kapcsolatba. Erre csak később, a Magyar Kémikusok Egyesületében került sor, amikor a Magyar Kémikusok Lapjának felelős szerkesztője lettem, és Braun Tiborral mint a tudományos ismeretterjesztés elkötelezett hívével találkoztam

előbb írásain keresztül, majd személyesen is. Tibor igen jól választotta meg írásainak témáját, és közérthetően, olvasmányosan, érdekesítő stílusban fejtette ki mondanivalóját. Írásai nagyon népszerűek voltak: fiatal olvasóink tömegeihez kerültek közelebb a természettudományok, lett vonzóbb számukra a kémia. Ezt mutatja, hogy amióta megszavaztatjuk olvasóinkat, Tibor cikkei négy alkalommal kerültek be az év legolvasottabb cikkei közé. Mint szerző és szerkesztő hosszú személyes és telefonbeszélgetéseket folytattunk cikkei kapcsán. Nem volt könnyű vitapartner. Makacsul ragaszkodott a véleményéhez, védte az igazát. Végül így vagy úgy egyezsége jutottunk, és mindig megegyezéssel zárult beszélgetésünk, amit mutat az is, hogy érkeztek újabb cikkei.

Ennek folyamata most megszakad. A természetet közbeszólt. Nem tudjuk megítélni, Braun Tibornak mennyiben sikerült elérnie célját, hogy a kémia megroppant imázsát a társadalomban javítsa, de népszerűsítő írásaival, bizton mondhatom, sok hívet szerzett a kémiának, a természettudományoknak, és cikkeinek gondolatai megmaradnak, emberi lényére emlékezni fogunk. Tibor Bátyám, nyugodj békében!

Kiss Tamás, SZTE

In memoriam

Perlné Dr. Molnár Ibolya professor emerita (1930–2022)

2022. szeptember 2-án türelemmel viselt, hosszú betegség után elhunyt Perlné Dr. Molnár Ibolya, az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) professor emeritája.

Gyógyszerészként diplomázott 1953-ban, majd az ELTE Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszékén helyezkedett el, és közel 70 évig folyamatosan itt is dolgozott. Pályája során mind a klasszikus, mind a műszeres kromatográfiai analitikai eljárások folyamatos fejlesztésében vett részt, munkabírása és fiatalabb kollegáit, tanítványait is meghazudtoló lendülete mindvégig legendás volt. Széles körű anyagismerete szerencsésen párosult a legújabb elválasztástechnikai és tömegspektrometriás módszerek felhasználásával, mind hazai, mind nemzetközi együttműködések keretein belül. Alapkutatási feladatok mellett gyakorlatorientált analitikai meghatározásokat és módszerfejlesztéseket is szívesen vállalt, több gyógyszergyárral alakított ki szoros együttműködést (Richter, Teva).

1978-ban megírta „A bauxit szerves anyagainak és a Bayer-folyamatból származó termékek elemzése” című doktori értekezését „know-how”-ként vásárolta meg többek között a Kaiser Chemical and Aluminium Corporation. A módszer részleteit több nemzetközi előadáson és tanfolyamon ismertette az 1990-es évek elején (Pleasanton, USA és Nagpur, India). Ebben az időszakban legfőbb kutatási témája a szerves vegyületek kromatográfiai analízise lett. Számos új, releváns módszert dolgozott ki a természetes mátrixokban (élelmiszermintákban, gyógynövényekben, táplálékkiegészítőben) jelen lévő különféle szerves vegyületek elemzésére, elsősorban a karbonsavak, cukrok, cukoralkoholok, flavonoidok, aminosavak és biogén aminok származékképzés utáni meghatározására, gázkromatográfiával és folyadékkromatográfiával kapcsolt tömegspektrometriás módszerek segítségével. Ennek

1978-ban megírta „A bauxit szerves anyagainak és a Bayer-folyamatból származó termékek elemzése” című doktori értekezését „know-how”-ként vásárolta meg többek között a Kaiser Chemical and Aluminium Corporation. A módszer részleteit több nemzetközi előadáson és tanfolyamon ismertette az 1990-es évek elején (Pleasanton, USA és Nagpur, India). Ebben az időszakban legfőbb kutatási témája a szerves vegyületek kromatográfiai analízise lett. Számos új, releváns módszert dolgozott ki a természetes mátrixokban (élelmiszermintákban, gyógynövényekben, táplálékkiegészítőben) jelen lévő különféle szerves vegyületek elemzésére, elsősorban a karbonsavak, cukrok, cukoralkoholok, flavonoidok, aminosavak és biogén aminok származékképzés utáni meghatározására, gázkromatográfiával és folyadékkromatográfiával kapcsolt tömegspektrometriás módszerek segítségével. Ennek

is köszönhette azt az amerikai ösztöndíjat (1988–1989), mely során Dr. Mendel Friedmannal dolgozott együtt a Maillard-típusú reakciók tanulmányozásában. Pályafutása utolsó szakaszában a környezeti analitikai kémia területén végzett kutatásaival a természetes vizekben és lebegő anyagokban előforduló szerves mikroszennyezők (gyógyszer- és kábítószermaradványok, természetes és szintetikus szteroidok, növényvédő szerek és klórfenolok) meghatározására fejlesztett ki származékképzéssel egybekötött gázkromatográfiai-tömegspektrometriás módszereket.

Kutatási munkájából több mint 160 publikációja jelent meg nemzetközileg kvalifikált folyóiratokban. A cikkeire kapott összes független hivatkozás száma: 4262. Az Elsevier szerkesztői bizottság tagja volt, valamint 8 angol nyelvű könyvfejezet, 3 szabadalom és rengeteg konferenciakiadvány fűződik a nevéhez. Kutatási területének egyik legfontosabb konferenciájának, a „PITCON”-nak, szekciószerző elnöke és folyamatosan meghívott előadója volt sok éven keresztül.

Oktatási tevékenysége során nagyszámú, különböző tematikájú gyakorlatot és előadást tartott a legkülönbözőbb szakos ELTE és Semmelweis egyetemi hallgatóknak. 18 PhD-munka született a témavezetésével. Legutóbbi PhD-hallgatója 2020 májusában védte meg disszertációját, amelyben meg aktívan részt vett.

Munkásságát számos díjjal jutalmazták, többek között 2005-ben a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszttel és 2021-ben a Magyar Érdemrend tisztikeresztje polgári tagozata kitüntetésével.

Perlné Dr. Molnár Ibolya korát meghazudtoló kutatási és oktatási aktivitása és precizitása, hihetetlen fáradhatatlansága és munkabírása nagyban hozzájárult a magyar elválasztástechnikai módszerek fejlődéséhez és a színvonalas magyar kromatográfiai szakemberképzéshez.

Emlékét tisztelettel és szeretettel megőrizzük!

Vasanits Anikó

ELTE Analitikai Kémiai Tanszék

Young Chemical Influencer 2022 – verseny

A versenyt az Európai Vegyipari Munkaadók Szövetsége hirdette meg kémiai tanulmányokat folytató egyetemi hallgatók számára (BSc, MSc, PhD). A pályázók olyan, maximum 1 perc hosszúságú Instagram/TikTok-videóval nevezhetnek, amelyben népszerűsítik a kémia tudományát és az iparágat.

További információk <https://www.eceg.org/year-of-youth>.

Richter Gedeon születésének 150. évfordulóján a Kőbányán működő gyógyszergyár mellett utcát neveztek el róla, és emlékművet is emeltek.